

1927 MATI IN GOSPODINJA Št.18.

Zakon in njegov pomen za družino in človeško družbo.

Govorili smo že, da je s propadanjem splošne morale izgubil tudi zakon veličino svojega pomena. Zanikavali so mu njegov zakramentalni značaj in vsi vidimo, da se isto godi tudi še v sedanjih dneh. Označujejo ga kot nekako zgolj osebno pogodbo, ki nima z vero in cerkvijo nikakega stika. Rimski katekizem pa pravi: »Če je bil zakon v začetku postavljen, ustanovljen kot naravna zveza za razmnoževanje človeškega rodu, mu je dodana pozneje tudi še čast zakramenta, da bi se v njem človeški rod rodil in vzgajal v čast Jezusa Kristusa in v službo pravega Boga.« Ta nauk o zakramentalnem značaju sta zlasti poudarjala dva papeža iz polpreteklega časa: Pij IX. in Leon XIII.

V naslednjih vrsticah hočemo na kratko pogledati dvojni namen zakona, ki ga uči rimski katekizem. Zakon naj človeški rod ohranja; sodeluje naj se božjega stvariteljskega dela. Dušo ustvari Bog otroku neposredno, telo pa mu podari s sodelovanjem staršev; torej so starši res sodelavci pri božjem delu. Če vršijo to delo po načinu in redu kakor to Bog hoče, je njih delo nekaj svetega in vzvišenega.

Pa ne samo človeški rod naj zakon ohranja in razmnožuje, temveč tudi cerkev. Zakon naj ji dovaja novih udov; zakonec pa naj z lepim krščanskim življenjem in zgledom skušajo tudi še drugih pridobiti za kraljestvo božje, ki je zadnji smoter človeškega življenja.

S tem pa bi prišlo tudi vse gospodarsko življenje do drugačnih pojmov, ko bi se zakonsko življenje in njegov pomen smatralo za splošno korist in blaginjo človeštva.

Ce bi bili vsi naši zakonec trdno prepričani o svetosti svojega stanu, koliko drugače bi bilo potem z zakonskim in družinskim življenjem! Potem bi zakon za mnoge kmalu ne bil več zastor, ki naj zakriva njihove pregrešne nerednosti. Prav gotovo bi svojih zakonskih pravic ne zlorabljali v to, da ropajo državni državljane in cerkvi člane ter Bogu otroke njegove s tem, da ovirajo Boga v njegovih pravicah in mu jemljejo možnost, ustvariti novih zemljanov, ki jih ima v načrtu svoje previdnosti že od vekomaj.

Ogledali smo si že zadnjič enkrat družino brez ali z malim številom otrok. Ista dejstva bi morali prenesti na državo in človeško družbo, ako bi ne bilo še staršev in družin, ki skrbijo za naraščaj. In priti bi moral potem nekoč dan, ko bi v posameznih gospodarskih panogah ne bilo naslednikov, kakor jih v mnogih družinah že resnično ni. Tako bi morali dočakati, da bi tudi izumrl narod in napravil prostor drugemu, ki že konaj čaka, da se polasti pravic svojega soseda. Mislim, da se ne motim, če trdim, da namenoma pošiljajo naši sovražniki bodisi potom tiska ali osebne agitacije med naše ljudstvo vsakovrstna navodila in pojasnila o kolikor mogočem malem številu otrok, češ, polagoma jih le iztrebimo.

Potrebno je torej, da, če ne iz verskega ali gospodarskega, vsaj iz narodnostnega stališča skušamo naše družine ohraniti naš slovenski narod velik in močan. Ni se treba bati, vsi bomo imeli dovolj kruha. Ne bodo nam ga rezali tisti, ki nas že sedaj ob vsaki priliki odrivajo. Kakor smo si že marsikaj uredili sami, za kar smo svojčas dolga leta govorili gluhih ušesom, tako si bomo oskrbeli tudi srečno bodočnost naših otrok. Kajti prepričani moramo biti, da Bog ne bo pustil svojega načrta le nepol dovršenega. Ako vršimo mi vestno svojo dolžnost, bo izvršil tudi Bog svojo.

Kuhinja.

Sadna potica. Najprej si pripravi nadev. V ta namen skuhaj pol litra opranih suhih hrušk, kuhanim odstrani peške, pecije in muhe. Stresi jih na desko in jim prideni 6 fig, pest orehovitih jedere, ščep cimeta, nekoliko limonine lupine in vse skupaj zreži prav na drobno; potem pa stresi v skledo ter prilij osminko litra vrelega mleka. To vse skupaj dobro premešaj in postavi v stran. Sedaj pa testo takole pripravi: zlij v skledo četrtil litra toplega mleka, nekoliko ga osoli in mu prideni 1 do 2 dkg drožja, ki si jih razmočila v šest žlicah mlačnega mleka s žličico sladkorja; prideni še 40 dkg moke (1 liter in eno žličico masti), nato vse dobro s kuhaličico stepaj, stepeno testo po vrhu potresi z moko in potem postavi na gorko, da vzhaja. Ko testo vzide, ga stresi na z moko potreseno desko; posipaj ga z moko in razvaljaj za mezinček na debelo. Testo pomaži enakomerno s pripravljenim nadevom, tesno skupaj, zvij, položi v dobro pomazan model ter pusti da vzide. Pomaži po vrhu potico z jajcem ali smetano in jo peci v srednje vroči pečici (roru) 1 uro.

Češplje. Skoro vsako leto prinese Domoljubova gospodinja navodila za pripravo češplj, ki se napravijo z majhnimi stroški in delom. Vendar je vsaka gospodinja vesela, če more tudi pozimi o velikih praznikih postaviti na mizo nekaj posebnega; ta ali ona ima morda med svojimi kakšnega bolnika itd. Marsikatera gospodinja ima to navadilo shranjeno, a kljub temu naj Domoljub še enkrat prinese ta navodila.

Češplje za v kozarce s salicilom. Kuhaj v kotličku ali na čisti mostni (emajlirani) kozi 1 in osminko litra vode s trem osminam litra dobrega špirta, 1 kg sladkorja, pol dkg salicila, ki ga dobiš v vsaki lekarni z opombo, da ga rabiš za sadje. Vse to naj vre četrtil ure. Potem v tej sladkorni vodi prevri zaporedoma 5 kg svežih, nepoškodovanih češplj, vsakokrat toliko, kolikor jih gre lahko v kotlič ali kozi. In jih, ko dobro prevro, poberi s penovko iz kotliča ter jih naloži v lončeno posodo, ki še ni bila nikdar mastna. Ko si prevrela vse češplje, povri še 10 minut sladkorno vodo ter jo nato zlij na češplje, da se je le-te do drugega dne napoje. Naslednji dan sladkorno vodo odli, poberi s penovko češplje in jih naloži v kozarec ter zalij s toplo sladkorno vodo, ki si jo že enkrat prevrela (10 minut), potem pa

nekoliko ohladila. Končno kozarce zaveži s pergamentnim papirjem ter postavi na hladno. Te češplje postaviš na mizo kot kompot za krompirjeve emoke in še druga močnata jedila. Češplje lahko daš tudi v lončen, ne masten lonec, in jih lahko jemlješ iz posode en do dva meseca, ne da bi se pokvarile.

Paradižniki s salicilom. Vzem 1 kg paradižnikov, jih obriši in potriži peelje. Zmelji jih v stroju za rezanje mesa, deni jih v skledo in jim primešaj 1 gram salicila in žličico sladkorne sipe, dobro zmešaj in napolni steklenice (pripravne so take, ki so od pive ali druge, samo da se dobro zapro in ne pride zrak do njih). Ta sok lahko uporabljaš za juhe, polivke in za vse, kakor sveže paradižnike. Na ta način prav lahko pogrešamo — laške paradižnikove konzerve. M. R.

Vrt.

Podlaga za požlahtnjevanje vrtnic. Ker so spomladi cepljene vrtnice pri vrtnarjih zelo drage, treba preskrbeti v jeseni podlage, na katere se drugo leto cepijo vrtnice.

Take podlage so domači ščipek ali divja vrtnica, ki raste po mejah in po gozdih. Ščipek je grm, ki ima precej debela zgornja razvejana debla, zraven pa tanše kakor sveča ravne in z bodicami obdane 1—3 leta stare šibe. Te ravne šibe so prava podlaga za poznejšo cepitev vrtnic. Od glavne korenine jih odsekamo s sekiro. Pri koreninah treba paziti nato, da imajo dosti zdravih vlaknic, ker brez teh se kaj nerade primejo.

Najboljši čas za izkopavanje teh podlag je cel mesec oktober in tudi še november. Prej bi ne bilo priporočljivo, ker so mladike še sočnat in te se primejo pozimi črne pege, ki povzročajo gnitev.

Korenine nakupanih podlag potakni v redko ilovico in zakoplji v zemljo. Spomladi, ko so poganjki že 1 cm dolgi, preglej korenine, poreži jim morebitna očesa, potakni še enkrat v redko ilovico in posadi tako, da dobro pritrliš zemljo k korenini. Sama mora biti tako globoka, da se korenina popolnoma skuje v njej. Ko je posajeno, dobro zalij. Če je suho vreme, moraš zaliti vsak dan. K mladiki zatakni kol, na katerega je dobro priveži. Nekateri prijatelji vrtnic položijo po presaditvi podlag iste nazaj v zemljo, kar pa ni priporočljivo, ker se pri upogibanju zlahkajo korenine in izgube svojo prvotno lečo.

Na te podlage se potem cepi drugo leto, in sicer v mesecu juniju, ko prvič odcveto vrtnice. Cepi se tudi še pozneje v avgustu meseca. Vrtnarji pa cepijo že pozimi. V ta namen posade ščipkove podlage v lonce in jih postavijo v topel rastlinjak. Boljše še kot v lonce jih je zamotati v mah, ker se spomladi pri presaditvi kar vse skupaj presadi na določeno mesto. Pri saditvi v lonce se pa prst kaj rada odsuje od korenin in se zato otežkoči prijetje.

Žena, v tvojih rokah je zdravje

tvoje družine. Nesnaga je največji sovražnik zdravja, zato je tvoja sveta dolžnost, da paziš, da je tvoja hiša snažna. Z najmanjšim trudom in najhitrejšo dosežeš to, ako uporabljaš pri pranju in snazenju samo milo »GAZELA«.

Podlage se pa lahko vzgoje tudi iz semena. Te podlage se vzgojuje na vrtu na polju in po gozdnih goličavah. Seme se dobi iz znanih škrlatnordečih ščipkovih plodov. Naseje se v rahlo prst v jeseni. Poleti se morajo ti prastki pleti in zamakati, drugo pomlad pa na novo gredo nasaditi pol metra narazen. Šele v tretjem letu dobe potrebno debelost, da so pripravi za požlahtnjevanje. Iz posameznega semena se odgoji samo ena šila, vse druge izrastke in poganjke je treba prav pridno trebiti. Iz semena vzgojene podlage so gosto vkoreninjene, a deblo ni vedno ravno in dovolj močno; zato so podlaga od ščipkovega grma bolj priporočljive za domače vrtove.

Delo na vrtu v oktobru. Poletno cvetje dozoreva in napravlja seme. Da boš spomladi imela domače seme, pridno nabiraj seme poletnih cvetlic. Nabiraj ga v suhem vremenu. Nabrano seme še posuši in izčisti, potem pa ga spravi v primerne zavitke (škrnicelje), napiši vrsto semena in spravi na zračen in suh prostor. Da ti tudi poznejši pardižniki na vrtu dozore, napravi takole: Z lopato privzdigni in razdvoji dolge korenine. Prst naokoli dobro prerahljaj. S takim ravnanjem se prikraja rasti in omogoči zorenje. Sicer pa dozoreli, a ne še rdeči pardižniki ordeče na gorkem prostoru v kuhinji.

Jagode ljubijo gnojno zemljo. Pepel pomešan s kurjevci je najboljši gnojilo zanje. Zato pognoji sedaj, je boljše kot spomladi. Gnillega sadja ne meči na gnoj. V vsakem sadu je brezbroj mrčesa, ki v gnoju ne pogine, temveč se še razmnoži.

Sprevod narodnih noš.

Kot sneg bela, trdo oškrobljena peča ali bohotna avba s srebrnim ali celo zlatim nakitjem, rožasto ali gladko krilo, pas in svilen robec okrog vratu, in potem — irhaste blače, žametni telovnik s srebrnimi gubmi, klobuk s krivci itd., vse to so stvari, katere smatramo kot nekaj simbol naše narodnosti, kajti tako so se oblačili naši dedje in pradedje, naše babice, naši prednamci. Le žal, da je moda, ki ima tudi po deželi svoje kaprice, potisnila to našo lepo narodno nošo čisto v kot. Sicer vsi dobro vemo, da je narodna noša še vedno najlepša, zakaj, če je kakšna slavnostna prireditev, se vsakdo rad obleče v narodno nošo — če jo le ima. Tudi slikajo se prav radi v nošah. Po Slovenskem je še mnogo pristnega narodnega blaga, ki bi prirejen v skupino, nudil krasno celoto. Zato pozivljemo vse v mestu in na deželi, da se dne 18. septembra oblečejo v svoje dragocenosti in pridejo na »revijo narodnih noš«, ki se vrši na Ljubljanskem velesejmu.

Zbirališče narodnih noš za revijo na Pokrajinski razstavi dne 18. septembra je od pol 3 do 3 popoldne pri paviljonu »K« pred

veseličnim prostorom. Točno ob 3 obhod, za tem ocenjevanje noš in razdelitev pohvalnih priznanj. Narodna noša velja obenem kot izkaznica za prost vstop na Pokrajinsko razstavo.

Naše vasi.

Po naših mestih in zlasti vaseh je še mnogo nezdravih hiš, ki uničujejo narodovo zdravje in množe bolnike, nezmožne za delo. Z nekoliko dobre volje pa se lahko tudi to zlo omili ali odstrani, kajti večkrat je mogoče z malimi stroški popraviti in urediti nezdrava bivališča v zdrave hiše in vzorna gospodarstva.

Deževnico je treba odvajati tako, da ne zamaka hišnih temeljev in ne povzroča vlage zidu zlasti v notranjosti hiše. Pri novih stavbah naj se skrbi, da temelj ostane suh.

Tudi notranjost naših vaških hiš zahteva z ozirom na dobro zdravje prebivalcev marsikatero preuredbo. Mala, zunaj z drvmi obložena, cvetlicami prenatrpana ali pozimi celo z žuganjem in cunjami zadela okna, zabranjujejo vstop zraku in solncu. Odprta ognjišča širijo dim na vse strani. Zrak je v taki hiši nečist. Spalnica oz. prostor, kjer se zadržuje deca podnevi, naj ima večja okna, obrnjena proti solncu, kajti, kjer se zabranjuje vstop solncu in zraku, tam se pogosto odpirajo vrata zdravniku.

Posebno pozornost pa je posvetiti poleg snage v hiši tudi telesni snagi človeka. Naj bi ne bilo hiše brez kopalne prilike, zlasti v krajih, oddaljenih od potokov in rek. Običajen škaf, kad, sod, vrtna škropilnica, so v potrebi lahko dobro nadomestilo javnih kopalšč v svrhu čiščenja telesa po delu, potovanju ali ob priliki, ko si človek zaželi pršne kopeli.

Končno pa je omeniti še eno važno napravo pri hiši: stranišče. Kako le ta izgledajo marsikje po naših lepih vaseh in trgih? So velikokrat skrajno grda in izhodišče raznih bolezni, zlasti nalezljivih kot tifus, griza, kolera itd. Muhe in razna druga golazen ima neoviran dohod h greznici in v teh se razvijajočim strupenim glivicam. Gnojnica se prosto odteka po dvorišču in najde s pronikanjem končno svoj cilj v vodnjaku, ki služi večkrat tudi sosedom mali celi vasi kot pitna voda.

Če pomislimo, da preživi človek skoro pol življenja v hiši, je vredno in potrebno, da je hiša in njena neposredna okolica zdrava. Hiša in stanovanje sta začetek in konec vse higijene. Žal, da se pri nas tako velikokrat izpričuje resničnost pregovora: Kakršno gnezdo, takšne ptice!

Sledeč navedenim smernicam, se je vodstvo Stalne higijenske razstave v Ljubljani odločilo, pokazati ob priliki pokrajinske razstave, ki se vrši na prostoru velesejma od 17. do 20. t. m. tudi nazorne slike o higijeni in njenih napakah na kmetih. V ta namen se namestijo v razstavnem paviljonu: higijenska in nehigijenska soba, kuhinja, bolniška soba, kopalnice, vodnjak, vodni filter, sesalek, smetišče, stranišče, greznica itd.

Vprašanje ljudskega zdravja naj ne bo le pravica zdravnikov, temveč treba je,

da se s tem pečajo vsi brez izjeme. Edino s skupnim delom more napredovati ljudsko zdravje. Zlasti na deželi bi moralo v tem, tako važnem vprašanju veljati geslo: »Iz naroda za narod!«

Red in snaga v hiši in njeni okolici, vzorni vodnjaki in stranišča, kanalizacija, betonirana smetišča, greznice in gnojnice, vaško kopalnice, bolniška soba s pripravo, mi za prvo pomoč, zlasti pa zdravstveni domovi naj postanejo izraz ljudske volje in želja po boljši in lepši bodočnosti naših vasi in trgov v zdravstvenem oziru.

Jabolka najzdravilnejše sadje.

Od vseh vrst sadja, domačega in tuje, ni nobenega tako zdravilnega hranila kakor jabolko. Ker vsebuje veliko množino fosforove kisline, ki je za prebavo zelo potrebna, je tudi za bolnike posebnega pomena. Prav posebno hvalijo njegovo korist, če ga uživamo preden gremo k počitku. Nastopna dela opravlja: pospešuje delovanje jeter, čisti ustno duplino, porabi odvišno kislino v želodcu, vzravna razne neugodnosti pri prebavi, pospešuje delovanje ledvic, zabranjuje tvoritev mehurnih kamenov, pospešuje prebavo in zato povzroča mirno spanje, krepi grlo in vrat ter ju napravi odporna za bolezni.

Da roke ne spokajo priporočajo razna sredstva. Eno izmed teh je sledeče: Če imaš mnogo opraviti z lugom, si potem dobro izplakni roke s čisto vodo, jih obriši in vribaj v še vlažno kožo drobno stolčnega škroba. Učinek je zelo hiter in mil, ker se zdrgnjena koža zelo hladi, osuši in prav kmalu pozdravi. Treba pa je potem roke imeti nekaj časa pokrite. Perice naj to-le napravijo zvečer in oblečejo rokavice za čez noč, a ne volnenih, da koža ne prične srbeti.

Protin (giht)

je huda in nadležna bolezen. Koliko izdajo bolniki, da bi se te bolezni znebili, pa le redko se jim posreči. Usmiljenja vredni bolniki! Ali ni nobenega upanja, da bi ozdraveli? Je! Poslušajte! Ob robu nje raste celo poletje plevel sporiš (Eisenkraut, Verbena officinalis). Cvete od julija do septembra. Steblo je čveterokotno, listi sporedni in nazobčani, cvetje zelo drobno in vijoličasto. To rastlino natrgaj, razreži in kuhaj v razpuščenem surovem maslu (putru) vsaj pol ure, da se izcedi sok v surovo maslo, potem vse precedi skozi platno in mazilo je pripravljeno. Za zimo že sedaj naberi te rastline in jo v senci posuši! Kako se rabi? V mazilo pomoči krpico platna ter drgni bolni del telesa in navadno tudi hrbtenico. Čim starejša je bolezen, tem dalje je treba to mažo rabiti. Nekaterim pomaga že po nekaterih dneh, drugim pa šele čez mesec dni. Zato nič ne obupaj! Preden se na novo namažeš, se moraš s krpico, ki je namočena v mlačno vodo, dotični del telesa dobro obrisati, da bodo znojnice za novo maziljenje odprte. To zdravljenje je naravnost čudežno. Nihče, ki gleda ta plevel, ne bi verjel, da ima tako čudovit učinek.

Vražji goban.

Ko nabiramo gobe, jurčke, lističke, ma-vroke, medvedove tačice večkrat obstanemo pri se že sklonimo, da utrgamo gobo, ki je jurčku prav zelo podobna. Ko jo pa bolj dobro pogledamo, vidimo, da ima rdečkasto-zelen bel in temnejšo barvo kot pa jurček in ko jo prelomimo, takoj potemni. Spomnimo se tedaj, da je to vražji goban ali hudičev parkelj. Že zaradi imena jo vržemo daleč stran od sebe; vemo pa tudi, da je zelo strupena. — Nehote se vprašamo, kaj je prav za prav vrag imel pri gobi upravit in misli nam gredo nazaj v tiste čase, ko je Bog svet ustvaril in mislimo celo, da je kača v raju morebiti ugriznila vanjo in pustila v njej svoj strup?

Legenda pripoveduje takole:

Bilo je takoj po prvem grehu.

»Adam! je zadonel božji glas po rajskem vrtu, »kje si?«

Adam pa je zbežal in Eva še pred njim, da je z nogo poteptala malo cvetko na potu in se je prav s peto zadela ob gobo, ki je rastle ob potu toliko, da je ni zruvala. In se je skrila za grmovjem in še Adama vlekla k sebi k tlom. »Da naju ne vidi, ker sva naga,« je rekla in s trepetajočimi prsti je hitela spenjati figove liste, da bi z njimi skrila svojo nagoto.

Listi pa so bili krhki in so se lomili pod njenimi prsti in nikoli ni mogla dokončati svojega dela. Tudi veter jima je nagajal in venomer razgrinjal grmovje, da sta se daleč na okoli videli njuni beli telesi. — Bilo je, kakor da se obrača vsa čista božja narava zoper njiju in jima noče več služiti.

»Adam, kje si?« je vnovič zadonel božji glas. In kerub z gorečim mečem je prišel po vrtni poti v snežnobeli obleki, z blestečimi perutmi in obrazu vso lepo in sveto podobnost božjo.

»Ali si videla Adama? je vprašal cvetko, sključeno na poti, ki jo je pravkar pohodila bežeča Eva, in se je v tistem hipu posušila ter ni mogla dati božjemu poslancu, ki je iskal Adama in Evo, nobenega odgovora.

»Kje je Adam?« je kerub vprašal jurčka, ki je stal ob poti in bi ga bila kmalu zruvala peta bežeče Eve. Že tedaj je čutil, da je šlo nekaj nenavadnega skozenj; ni bil več skrbi v njem za ona dva tam za grmovjem, čutil je le nekako enotnost in skupnost z njima. Tudi ga je v tem trenutku zadel satanov pogled, ki je še vedno sedel na drevesu spoznanja, in ta je povzročil, da je govoril drugače, kakor je bilo res.

»Adama?« je počasi vprašal. »Nič ga nisem videl.« In tedaj je šlo kakor strah in trepet po vsem stvarstvu zaradi te nesrečnice, laži in jurčkov brat poleg njega je od začudenja preplašen obstal. Še se je slišalo tu pa tam polglasno hihitanje, znak odpada te ali one stvari od Stvarnika.

»Vražji goban!« je srdito zaklical kerub in se ga je dotaknil z ognjenim mečem in ognjene iskre so padle tudi na smejočo mušnico, ki ima od tega bele pike in še na mnoge druge in iz enega se je celo pokadilo, kakor iz pekla.

Kerub pa, ki je bil poslanec božji in mu zato ni bilo nič prikrito, je hitro našel

oba ubežnika ter ju je odpeljal pred sodni stol božji. — — —

Vražji goban! To ime pa loči tega zločinca od njegovega brata jurčka. Pa ga tudi lahko spoznaš: rdeče zelenkast bet ima, ker je švignil po njem plamen kerubevega meča. Strup na mu je dal sam satan, ko ga je prisilil k laži.

Dve duši.

(Dalje.)

Mirno so se zaprle oči in ustnice so zasepetale: »Ljubi — Zveličar — pridem — — —«

Še zadnji zdih in telo se je raztegnilo in umirilo.

Kaplan je še pokleknil in zmolil: »Iz globočine...« ter odšel.

V istem trenutku sta zapustili obe duši svet in obe hkrati sta prišli pred sodni stol božji.

Slutnja neskončnosti božje ju je obšla; blesteča luč ju je obsipala, kakor šum silne vode ju je obdal — in v svetem spoštovanju sta začutili božjo bližino. V prihodnjem hipu bosta stali pred njegovim vsevednim očesom, da zaslišita svojo obsodbo za vso večnost.

Objel ju je svetel oblak in stali sta pred zaprtimi vrati.

V tem hipu so se vrata odprla in kakor v nezvesti sta se opotekli iz njih postavi, dve duši, priklenjeni druga na drugo. Obupani, izmučeni, uničeni. Pravkar sta bili sojeni in — obsojeni.

Še je bilo slišati odmev božje sodbe iz neskončnosti ven: »Z grešno roko sta končali, o duši, svoje življenje zaradi grešne strasti! Nepoklicani sta stopili pred mene, zato pa: proč od mene! Ne poznam vaju!«

Nesrečni sta se potopili v večno brezno, v večno noč. Globoko spodaj se je slišal škodoželjen smeh satanov in rjojenje zavržencev.

Tresoči se od strahu in negotovosti in vendar gnani od neskončnega hrepenenja po Bogu sta stopili zdaj Lizina in Marjanina duša pred večnega sodnika.

V nebeško svetlobo izžarjajoči gloriiji in krasoti, obdan od neštivilnih zborov angelov, svojo božjo Mater ob strani, je sedel Sin človekov na sodnem stolu. Rane so se mu svetile kakor petera solnca.

In pogledal ju je s svojimi nekdanjimi milimi Odrešenikovimi očmi, ki pa so se isti hip izpremenile v vsevedne, neizprosno vse prodirajoče oči večnega Sodnika. In te oči so videle na obeh dušah znamenje življenja; zato se je izraz božjega veličanstva izpremenil v izraz božje miline. A vendar je odmevala pretresujoča strogość iz Sodnikovih besed: »Blagor mu, ki vztraja do konca! Dal mu bom krono večnega življenja! A nebeško kraljestvo silo trpi! Ozka in strma je pot, ki pelje v življenje! Povejta mi, kaj sta dobrega storili, da sta si nebesa zaslužila!«

Ko je uboga beračica zaslišala te besede, se je prestrašila in je obupno vila roke. Moj Bog, izgubljena je, kaj naj pokaže dobrega, ko je tisto dobro le od drugih sprejemala!

Liza pa si je oddahnila. Dobra dela?

Hvala Bogu, potem so ji nebesa gotova! In gotovo ji bo pravični sodnik, ki vse stokrat poplača, odkazal prav visoko stopnjo plačila.

»Glej, Gospod Bog,« je izpregovorila veselo, »celo moje življenje je bilo veriga dobrih del! Vselej sem delala po tvoji besedi: revne in lačne sem nasičevala, bolne sem negovala, vsem sem služila, vsemu sem se odpovedala, vse sem žrtvovala — za Tvoje plačilo!«

Toda sodnik je molčal. Resno, skoro pomilovalno so gledale njegove oči. In v duši je vstala strašna bojazen in nepopisen strah, ko je okoli sebe videla le resnobo in nepritrjevanje.

Pristopil je angel varih in je odprl knjigo življenja, v kateri je vse zaznamovano, veliko in majhno.

Vseh sto in sto žrtev, ki jih je Liza tako visoko cenila, ki so ji v življenju delali gloriolo okoli glave, od katerih je govorila cela vas, zaradi katerih so jo vsi častili in občudovali, vse te žrtve so bile napisane v knjigi življenja — z vodo, ki ni pustila nobenega znamenja za sabo.

Le nekatera, prav maloštevilna dobra dela, je vpisal angel varih v knjigo življenja. Pa še tista maloštevilna so bila iznaličena in umazana s prahom sebičnosti in napuha.

V obupnem strahu se je zgrudila Lizina duša pred božjim sodnim stolom na kolena: »Moj Bog, usmiljeni Bog, potem so bila vsa dobra dela zastoni!«

»Le kar je storjenega iz čistega namena, iz čiste ljubezni do Boga, ima vrednost v božjih očeh!«

Kakor glas trobente so jo pretresle te besede iz božjih vrst.

Tedaj je padla slepota raz oči njene duše. V hipu je spoznala, kako na trhli podlagi je bila sezidana njena čednost, ker ji je manjkalo temelja — prave ponižnosti.

Izprevidela je sedaj jasno, kolikokrat je bila sebičnost, ozir na ljudi in skrit napuh nagib za njena »dobra dela« — koliko prevzetnosti, ošabnosti, gostobesedne razdoznanosti, osebne važnosti in vladohlepja se je namešalo med nje.

Da, vse je storila, toda tako, kakor je sama hotela. Ona je morala biti vodilna moč, ona tista velika dobrotnica. Uvidela je sedaj, kako mrzla je bila njena ljubezen, kako malenkostna in slaba njena premagovanja, kako veliko pa njeno povzdigovanje nad druge.

Vsa uboga in revna, osramočena in uničena je bila! Padla je na obraz pred večnega sodnika in je prosila: »Gospod, neumna sem bila, zaslepljena. — Usmiljenje, o Gospod, daj mi časa, da se spokorim...«

In Sodnik je spregovoril: »Ne bom te za večno zavržel, uboga duša, ker si umrla v moji milosti. Toda tvoja svatovska obleka je umazana. Nič nečistega pa ne more v nebesa. Zato se boš morala dolgo očiščevati v ognju trpljenja, da izbrišeš zadnji madež; potem šele boš sprejeta v moje kraljestvo.«

Nebesa so se pritrjevale priklonila pravični sodbi božji. Uboga duša pa si je skrila obličje v sramoti in kesanju.

(Dalje sledi.)

Za naše male.

Kako se je slavček naučil peti?

Ko je ljubi Bog ustvaril ptičice, so sedele vse, velike in male, okoli njega, pa niso bile vesele. Nobena ni bila zadovoljna z obleko, ki ji jo je Bog dal, in z barvo, ki ji jo je Bog prisodil.

Gos je klepetala; »Oh, da bi imela zelene noge, mesto rumenih!«

Kukavica se je oglasila: »Oh, da bi imela vsaj bel rep, ker sem vsa siva!«

Kalín se je jezil: »Da bi bil vsaj rumen po prsih, ne pa tako-le rdeč!«

Lisček z rdečo kapico si je želel višnjeve; črni Los si je želel belih peroti, škrlanec pa si je želel vsaj malo rdeče, zelene in rumene barve.

Le slavček je tiho sedel in ni izrazil prav nobene želje. To je bilo Bogu silno všeč. Rekel mu je: »Moj drobni slavček, ker si tako zadovoljen z vsem, kar in kakor sem ti dal, boš postal ljubljenec vseh ljudi. Pojdi in poslušaj vse ptičke pevce in zapomni si njih pesemce. Iz teh pesemc pa sestavi svojo pesem, s katero boš razveseljeval človeka do konca sveta!« In slavček se je podal na pot in prisluškoval vsem drobnim pevcem. Od škrlanca se je naučil mičnega drobenja, od kosa žvižganja, od taščice nežnih glasov za večerno pesem. Vse to je slavček privzel v svojo pesem. Ko pa je začel peti, ga je vse občudovalo in njegova pesem je segla vsakemu do srca. Vse odtlej je slavec človekov ljubljenec in kralj ptičev pevcev.

Kaj pripoveduje naša muca.

Ze devet dni sem bila na svetu, ko sem prvič odprla oči. Videla sem, da sem v mehkem senu na svislih. Poleg mene je ležala moja mamica in dve moji sestrici, ena bela, druga črna. Jaz pa sem bila že takrat taka, kakor danes; črna z belimi lisami; le majhna, čisto majhna sem bila. Naša mamica je na vso moč skrbela za nas, da smo imele vedno dovolj mleka. Vsako jutro nas je lepo umila in počesala, da smo bile vedno lepe. Če nas je zeblo, smo se k njej stisnile in pri nji pogrele. Le za malo časa nas je zapustila vsak dan, da je dobila zase kaj jesti. Najlepše pa je bilo, kadar smo se igrale. Kako pripravna igračka je bil mamim rep, kako urno je švigal sem in tja, da ga nikoli nismo mogle ujeti in smo skakale za njim, dokler upehane nismo več mogle.

Ko smo bile že malo zrastle, nas je mamica večkrat same pustila; saj smo se znale že same igrati na mehkem senu.

Nekega dne smo se igrale z drobnimi bilkami, ko se ngenkrat odpro vrata na svisli in s krikom planejo trije dečki v mehko seno. Hitro smo prenehale z igro

in skočile v naš domek, toda dečki so nas že ugledali in s krikom: »Mucke, Mucke«, nas je vsakteri pograbil za kožušček za vratom in so nas odnesli. Nič ni pomagalo, da smo pihale, kar smo mogle; praskati pa takrat še nismo znale. Nesli so nas v kuhinjo, kjer je bila deklica, najbrž ti, Micika, ki nam je takoj postavila skledico mleka na tla. Toda me še nismo znale jesti. Deklica nam je pomakala gobčke v mleko in me smo si z veseljem lizale brčice, ker so bile sladke od mleka. Kmalu smo se navadile in smo z jezikom, kakor z malo žličico, zajemale mleko in ga slastno požirale. A strahovito nam je bilo dolčas po mamici; na ves glas smo jo klicale, pa je ni bilo od nikoder.

Cez dolgo časa sta prišla gospodar in gospodinja s polja domov in otroci so jima tekli naproti in jima pripovedovali o nas. Hitro pa sta nekaj spregovorila in poklicala hlapca. Ta je djal obe moji sestrici v košaro s pokrovom in je odšel. On se je vrnil, a mojih sestic ni bilo več in še danes ne vem, kje sta. Sama sem ostala in sem sedla pod ognjišče ter sem jokaje klicala zdaj po mamici, zdaj po setricah.

Proti večeru je prišla mamica v kuhinjo. Pa kako žalostno je izgledala! Vse popoldne nas je iskala. Ko me je zagledala, je skočila hitro k meni in me je pobožala: »Da imam vsaj še tebe!«

Gospodinja ji je dala mleka, a mamica se ga ni doteknila. Imela je vse kaj drugega v mislih. Ko se je zmračilo, me je odnesla nazaj na svisli, toda povsem drugam, kjer smo prej stanovale, prav pod streho, da bi me nihče ne našel. Ko sem jaz spala, pa je še vso noč iskala moji sestreci, a zaman; nikoli nisva več slišali o njih.

Tam gori se mi je prav dobro godilo. Kako lep razgled sem imela! Svisli sicer niso imele oken, a pri sprunji sem lahko pregledala celo dvorišče. Kokoši so brskale tam in velik pes je ležal pred svojo hišico. Mamica je tudi tu prav ljubeznivo skrbela zame.

Nekega dne je rekla: »Poskusi, če se znaš že sama umiti in počesati!« Poskusila sem in — res sem znala. Od tedaj sem to delo vsak dan sama opravljala.

Kmalu nato mi je zopet rekla mamica: »Veš, vsakdo na svetu mora delati. Ti moraš s tem, da boš lovila miši, človeku koristiti in jaz te bom naučila.« In je odšla ter prinesla živo miško v gobcu. Pa jo je pustila nekoliko teči, da bi jo jaz ujela; a miška je bila tako hitra in bi bila gotovo ušla, da je ni mamica s tenco pritislila k tlom. Seveda sem se pridno oprijela učenja, ker sem morala vsak dan v šolo k mamici. Čez nekaj časa sem že sama ujela prvo miško. Po vseh svislih sem jih iskala in preganjala. Gospodar me je večkrat gledal in se mi je smejal. — Počasi sem prišla tudi do hiše in v kuhinjo. Vsi so me radi imeli.

Toda žal, moja mamica ni več dolgo živela. O, kako mi je bilo hudo za njo! Po njeni smrti si je gospodar omislil novo, veliko mačko, ki pa ni znala miši loviti, pač pa je stikala po vseh shrambah. Zato jo je gospodinja z metlo napodila od hiše. Jaz pa si vedno mislim: »Kako dobro, da me je mamica tako zgodaj priučila mojega dela, da me imajo zdaj vsi ljudje tako radi!«

Kaj naj se igramo.

Voditelj igre določi igralcem prostora okoli mize, sam pa sedi na koncu mize, da vsi njega dobro slišijo, on pa, da vse dobro vidi. Med vso igro igralci ne smejo niti besede izpregovoriti. Na vprašanja, ki jih stavi voditelj gre, odgovarjajo le z znamenji, z glavami z rokami. Voditelj pa stavi na vsakega posebe najbolj čudno vprašanje, ki si ga le more izmisliti, n. pr. »Ali znaš do pet šteti?« — »Koliko je ena in ena?« — »Ali imaš roke v žepu?« — »Ali rad ješ pečene podgane?« — »Ali si že krta ujel?« — »Ali si že jahal slova?« — »Ali si že bil vrh zvonika?« — »Ali rad črnilo piješ?« — »Ali kaj rad besediš?« In tako dalje, kolikor se da smešnih vprašanj. Vprašani sme odgovarjati izključno samo z znamenji in čim bolj smešna so znamenja, tem več je smeha. Kdor se zmoti in odgovori s besedo, plača poroštvo. — Pri dobro igrani igri je vse polno zabave!

Uganke.

Kaj vsebuje zrak, ogenj, voda in zemlja pa ne?

(Uganke)

Zakaj se zajec ozira, kadar ga lovec in pes preganjata?

(Uganke)

Na strehi sedi devet vrabcev, gospodar enega ustrelji; koliko jih je še na strehi?

(Uganke)

Dokler me ne poznaš, se jeziš; ko me pa spoznaš, me več ne maraš. Kdo sem?

(Uganke)

Katera umetnost je najokusnejša?

(Uganke)

Dva moža se skupaj držita, pa vse razrežeta, kar dobita?

(Uganke)

Pozimi gorka, poleti mrzla, spomladi prazna, jeseni polna; kdo sem?

(Uganke)

Štiri sestre teko hkrati in nobena ne zaostaja, pa druga druge ne more ujeti; kdo so?

(Uganke)

Kaj je to, če te glava boli?

(Uganke)

Kateri trgovec ne sme po svojem blagu udariti?

(Uganke)

Zakaj petelin oči zapre, kadar poje?

(Uganke)

(Ker zna na pamet in mu ni treba)